

15.3.2019

Lausuntoyhteenveto

valtioneuvoston asetuksesta julkisista merkittävistä tehtävistä

TIIVISTELMÄ

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto toimitti 13.12.2018 lausuntopyynnön jake-
lussa mainituille tahoille luonnoksen valtioneuvoston asetukseksi poliittisesti vaikutusvaltai-
sista merkittävistä tehtävistä, jäljempänä *asetusluonnos*, perustelumuihistioineen. Asetusluon-
nos perustuu viidennen rahanpesudirektiivin kansalliseen voimaan saattamiseen. Asetuksen
tavoitteena on selkeyttää poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamista.

Lausuntopyyntö lähetettiin 13.12.2018 lausuntopyynnössä tarkemmin yksilöidyille vastaan-
ottajille. Lausuntoaika päättyi 24.1.2019. Valtiovarainministeriö pyysi lausuntoa yhteensä 39
viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausuntopyyntöön vastasi 31 viranomaista ja yhteisöä.

Lausunnonantajat pitivät asetustalonnosta pääosin kannatettavana. Ehdotettuja muutoksia
pidetään tarpeellisina, ja useat lausunnonantajat ilmoittavat kannattavansa muistiossa esi-
tettyjä tavoitteita julkisten merkittävien tehtävien alan selkeyttämisestä. Toisaalta lausun-
noissa toivotaan selkeämpää kannanottoa tosiasiallisia edunsaajia ja poliittisesti vaikutusval-
taisia henkilöitä koskeviin rajanvetotilanteisiin, asetuksen tyhjentyvyyteen ja poliittisesti vai-
kutusvaltaisten henkilöiden sijaisia koskeviin kysymyksiin.

1 LAUSUNNONANTAJAT

Valtiovarainministeriö pyysi yhteensä 39 viranomaiselta tai yhteisöltä lausuntoa asetusluonnoksesta.

Lausuntopyyntöön vastasi yhteensä 31 viranomaista tai yhteisöä. Niistä lausunnonantajista, joille lausuntopyyntö osoitettiin, 19 antoi kirjallisen lausunnon. Lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Valtioneuvoston kanslia (**VNK**)
Oikeusministeriö (**OM**)
Sisäministeriö (**SM**)
Puolustusministeriö (**PLM**)
Työ- ja elinkeinoministeriö (**TEM**)

Suomen Pankki
Finanssivalvonta (**Fiva**)
Helsingin hallinto-oikeus (**HeHAO**)
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Ahvenanmaan maakunnan hallitus
Etelä-Suomen aluehallintovirasto (**AVI**)
Keskusrikospoliisi (**KRP**)
Poliisihallitus
Rahoitusvakausvirasto (**RVV**)
Suojelupoliisi (**Supo**)
Vakuutusosasto
Verohallinto

Elinkeinoelämän keskusliitto EK (**EK**)
Finanssiala ry (**FA**)

Työtuomioistuin toimitti lausunnon puhelimitse.

Lisäksi Nordea toimitti lausunnon oma-aloitteisesti.

Keskuskauppakamari, Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry, korkein hallinto-oikeus, Nasdaq Helsinki Oy, Patentti- ja rekisterihallitus, Suomen Yrittäjät, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tulli, Valtiontalouden tarkastusvirasto ja Ålands Penningautomatförening ilmoittivat, ettei niillä ole asiassa lausuttavaa.

Lausuntoa eivät antaneet:

Sosiaali- ja terveysministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Ulkoasiainministeriö
Energiavirasto
Korkein oikeus
Rahanpesun selvittelykeskus
Veikkaus Oy
Suomen Asianajajaliitto
Suomen Kiinteistönvälittäjäliitto - Finlands Fastighetsmäklareförbund ry

2 LAUSUNNONANTAJIEN YLEINEN PALAUTE

Lausunnonantajat pitävät asetuseruonnosta pääosin kannatettavana ja tarpeellisenä. **Poliisi-hallitus** ja **KRP** pitävät poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden piirin tarkempaa ja laajempaa määrittelyä myönteisenä.

AVI kannattaa lähtökohtaisesti julkisesti merkittävien tehtävien tarkempaa sääntelyä valtioneuvoston asetuksella. **RVV** katsoo, että asetuseruonnos selkeyttää nykyistä lainsäädäntöä merkittävistä julkisista tehtävistä ja pitää tehtyjä rajoituksia Suomen kansantalouteen ja väestön kokoon nähden suhteutettuna perusteltuina. **Supo** pitää asetuseruonnoksessa esitettyjä säännöksiä perusteltuina ja kannatettavina. **Verohallinto** kannattaa asetusehdotusta.

FA pitää asetuseruonnosta lähtökohtaisesti hyödyllisenä. **EK** katsoo, että valittu lainsäädäntöratkaisu helpottaa jossain määrin poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin eli *PEP-henkilöihin* liittyviä tulkintakysymyksiä.

3 LAUSUNNONANTAJIEN YKSITYISKOHTAINEN PALAUTE

3.1 Asetuksen soveltamisala

Poliisihallitus katsoo, että asetuksen soveltamisalan määrittely vaatii tarkennuksia. Soveltamisalaan tulisi sisällyttää Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECon arviossa ylimmiksi johtotehtäviksi määritellyt tehtävät.

Fiva katsoo, että viittaus toisen valtion vastaaviin tehtäviin on asetuseruonnoksen 1 §:n 2 momentissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain eli *rahanpesulain* näkökulmasta tarpeeton.

Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää, että asetuseruonnoksen soveltamisalasäännökseen liittäisiin viittaus siihen vaikutukseen, joka rahanpesulain näkökulmasta aiheutuu poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön läheiselle, yhtiökumppanille tai tosiasialliselle edunsaajalle asetuksen soveltumisesta. **OM** katsoo, että asetuksen soveltumisen käytännön velvollisuuksia ja vaikutuksia tulisi selostaa tarkemmin perustelumuistiossa.

3.2 Muu palaute

KRP pitää hyvänä valittua linjaa siitä, että merkityksellisten tehtävien tyhjentävää erittelmistä asetuseruonnoksessa ei ole pidetty mahdollisena tai tarkoituksenmukaisena.

Poliisihallitus katsoo, että perustelumuistiossa tulisi yksiselitteisesti todeta luetteloitujen tehtävien johtavan pääsääntöisesti tehostettuihin toimiin. Harkintavalta merkittävien tehtävien määrittelyssä on valtioneuvostolla asetusta säätäessä, mutta ei niinkään asiakkaan tuntemistilanteessa itsearviointitietoja käsiteltäessä. Muistion teksti on tältä osin harhaanjohtava ja voi johtaa soveltamistilanteiden epävarmuuteen ja tehottomuuteen.

Muistion mukaan samalla nimikkeellä tai vastaavissa tehtävissä työskentelevä henkilö voi olla poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilö jossain yhteisössä, samalla kun se ei ole sitä toisessa. **AVI** näkee tämän valvonnan kannalta haastavaa kohtana. **AVI** näkee samoin ongelmallisena sen, että arviointi perustuu osittain asiakkaan itsearviointiin.

EK toivoo täsmennyksiä ulkomaalaisten PEP-henkilöiden osalta. **AVI** näkee tehtävänimikkeiden ulkomaisen vastaavuuden ongelmana.

OM katsoo, että rahanpesudirektiivien sanamuoto viittaa siihen, että kansallisesti laadittavan luettelon tulisi olla tyhjentävä.

FA katsoo, että kotimaisten PEP-henkilöiden osalta asetuksen tulee olla tyhjentävä. Vastuu asiakkaan tai tosiasiallisen edunsaajan PEP-aseman selvittämiseen liittyvien tietojen antamisesta, riittävydestä ja oikeellisuudesta tulee yksiselitteisesti olla asiakkaalla.

FA ei kannata poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden sijaisten sisällyttämistä asetukseen. **FA** ehdottaa, että asetuksen valmistelu tulisi toteuttaa rinnakkain PEP-henkilöiden riskiarviointia ja riskin suuruutta koskevien asetuseräluonnosten kanssa. Lopuksi **FA** ehdottaa kansallisen PEP-listan tai rekisterin perustamista esimerkiksi Tanskassa omaksuttua ratkaisua vastaavasti.

Fiva, OM ja **poliisihallitus** ehdottavat asetuseräluonnoksen otsikon tarkentamista. **Poliisihallitus** katsoo lisäksi, että asetuseräluonnoksen käsitteistöä tulee selkeyttää. Lisäksi se antaa yksityiskohtaisia ehdotuksia pykälämuotoiluiksi. **SM** yhtyy poliisihallituksen lausuntoon.

VNK huomauttaa, että asetuksen perustelumuistiossa 2 §:ssä tarkoitettuihin poliittisiin valtiolihteereihin sovelletaan myös virkamieslakia.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus ja **OM** ehdottavat Ahvenanmaan maakunnan hallituksen jäsenien sekä maaherran tehtävien lisäämistä asetuksen soveltamisalaan. **Ahvenanmaan maakunnan hallitus** pitää lisäksi kohtuullisena sitä, että Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsenet kuuluvat asetuksen 3 §:n soveltamisalaan.

Työtuomioistuin ja **HeHAO** ehdottavat perustelumuistion täsmenämistä asetuseräluonnoksen 5 §:n 5 kohdassa mainitun asessorin tehtävän osalta. **OM** katsoo, ettei työtuomioistuimen ja vakuutusliikeuden jäsenten tai ainakaan asessorin tehtävien mainitseminen asetuksessa vaikuta välttämättömältä ottaen huomioon rahanpesulainsäädännön tarkoitus ja sanamuoto.

Vakuutusliike toteaa asetuseräluonnoksen selkeyttävän oikeustilaa suhteessa asetuseräluonnosta edeltäneeseen valtioneuvoston asetukseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (616/2008). Vakuutusliikeuden mukaan ottaminen asetuseräluonnoksen 5 §:n 1 momentin 4 kohtaan antaa siten jatkossa vakuutusliikeudelle lain perustan rahanpesulain 1 luvun 4 §:n 11 kohdan d alakohdassa tarkoitettuna tuomioistuimena. Lisäksi **Vakuutusliike** esittää, että perustelumuistiossa tulisi ottaa tarkemmin kantaa siihen, kuuluvatko myös määräaikaaisesti vakuutusliikeustuomarin tehtävää hoitavat henkilöt tai valtioneuvoston nimitämien asiantuntijajäsenten varajäsenet asetuseräluonnoksen soveltamisalaan.

Suomen Pankki katsoo, että asetuseräluonnoksen 7 §:ssä tarkoitettu Suomen Pankin johtokunnan jäsenen sijainen tulisi poistaa asetuksen soveltamisalasta.

PLM ehdottaa asetuseräluonnoksen 9 §:n sanamuotoon ja perustelumuistioon muutoksia. Lisäksi **PLM** huomauttaa, että puolustusvoimien kenraaleihin sovelletaan valtion virkamieslakia, jonka voidaan katsoa olevan osittain ristiriidassa edellä asetuseräluonnoksen 3 §:ssä lausutun virkamieslain soveltamisen kanssa. **PLM** katsoo myös, että poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön termi on harhaanjohtava ajatellen sotilastehtävissä toimiviin henkilöihin kohdistuvaa kieltoa osallistua poliittiseen toimintaan. Puolustusvoimat virastona ja kenraalikuunnan virkanimitykset tulisi nähdä ei-poliittisena. **PLM** tuo lisäksi esille, että "kenraalikuunta" -termiin sisällytetään tietyissä yhteyksissä myös Rajavartiolaitoksessa palvelevat kenraalit, joiden nimitysprosessi ja hierarkkinen asema on vastaava puolustusvoimien kenraalien kanssa. **PLM** ehdottaa sijaisten poistamista asetuksen 9 §:n soveltamisalan piiristä.

TEM ehdottaa täsmennystä asetuseräluonnoksen perustelumuistioon 10 §:n osalta. Perusteluissa tulisi täsmennää tarkemmin sitä, sovelletaanko asetusta virastojen yhteydessä toimiviin yhtiöihin. Toiseksi **TEM** huomauttaa, että asetuseräluonnoksessa yhtiöiden kirjo on varsin laaja, eikä siten välttämättä tarkoituksenmukainen. Lisäksi **VNK** tekee terminologisia tarkistuksia ja huomauttaa valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain soveltamisalassa ja asetuksen perustelumuistiossa olevasta ristiriidasta. **Nordea** kiinnittää vastaavalla tavalla huomiota asetuseräluonnoksen perustelumuistiossa olevaan ristiriitaan suhteessa

valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain soveltamisalaan. Valtio-omisteiset tytäryhtiöt eivät kuulu lain soveltamisalaan toisin kuin perustelumuiistiossa on ehdotettu.

Asetusluonnoksen 11 §:n osalta **Fiva** katsoo, että kansainvälisen yhteisön määritelmä voitaisiin tuoda osaksi pykälätekstiä. **FA** esittää kansainvälisten urheilujärjestöjen lisäämistä perustelumuiistioon. **RVV** kannustaa nostamaan joitakin perustelumuiistiossa esitettyjä asioita suoraan asetukseen. Erityisesti kansainvälisten alueellisten yhteisöjen ja kansainvälisten taloudellista yhteistyötä edistävien yhteisöjen määritelmää olisi hyvä tarkentaa.

FA toivoo täsmennystä poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden läheisten liikeyumppanien ja perheenjäsenten määrittelyyn. **EK** toivoo täsmennystä PEP-henkilöiden läheisten liikeyumppanien määrittelyyn ja PEP-henkilön varajäseniin sekä tosiasiallisiin edunsaajiin. **Fiva** katsoo, että perusteluita olisi selkeytettävä joiltakin osin esimerkiksi tosiasiallisten edunsaajien ja poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden osalta.